

Μνημείο το βιομηχανικό κτήριο και εργαστήριο του γλύπτη Γεωργίου Λάππα στη Νέα Ιωνία

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Ως μνημείο χαρακτηρίστηκε από το ΥΠΠΟ το βιομηχανικό κτήριο, εργαστήριο του γλύπτη Γεωργίου Λάππα, επί των οδών Λεωφόρου Ηρακλείου 155, Αμίσσου και Σαγγάριου στον Δήμο Νέας Ιωνίας, ως απότοκο της πρωτοβουλίας, προ διετίας, της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη, για να κινηθεί η σχετική διαδικασία κήρυξης του μνημείου.

Το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων γνωμοδότησε υπέρ του χαρακτηρισμού του συγκεκριμένου κτηρίου ως μνημείου καθώς διαθέτει αξιόλογα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά, εντασσόμενο στην ειδική κατηγορία βιομηχανικών συγκροτημάτων του πρώτου μισού του 20ου αιώνα. Αποτελεί τοπόσημο της βιομηχανικής ιστορίας της περιοχής ως ενδιαφέρον δείγμα δημιουργικής επανάχρησης κτηρίου, καθώς μετατράπηκε, στο τέλος τις δεκαετίας του '70, σε εργαστήριο του σημαντικού γλύπτη Γεωργίου Λάππα.

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, δήλωσε: «Σε συνάρτηση με τον χαρακτήρισμό, ως μνημείου, προ διετίας, του παρακείμενου Εργοστασίου Βαμβακουργίας, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και των υποχρεώσεων μας, αναλάβαμε την πρωτοβουλία να διασώσουμε τη μνήμη και το εργαστήριο του Γιώργου Λάππα, αναδεικνύοντας το έργο του μαζί και την ιστορική και κοινωνική αξία του κτηρίου που έχει συνδεθεί άρρηκτα με το παρελθόν και τη ταυτότητα των κατοίκων της περιοχής. Το συγκεκριμένο κτήριο, δείγμα της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του 20ου αιώνα, είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την καλλιτεχνική δημιουργία και τη ζωή του Γιώργου Λάππα, ενός από τους σημαντικότερους γλύπτες, εντός και εκτός Ελλάδας, αλλά και την ιστορία της προσφυγικής Νέας Ιωνίας. Το κτήριο, ενέχοντας κεντρική θέση στην πρωτοποριακή βιομηχανική δομή και εγκατάσταση της «Ελληνικής Εριουργίας», συγχρόνως, διαθέτει αξιόλογα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά που το καθιστούν σημαντικό τεκμήριο για τη μελέτη της εξέλιξης της αρχιτεκτονικής καθώς και της περιοχής από οικονομική, βιομηχανική, κοινωνική και πολιτισμική άποψη.

Η κατάσταση διατήρησης του κτηρίου κρίνεται καλή με σημειακές βλάβες που θα αντιμετωπιστούν. Στους χώρους του εργαστηρίου υπάρχουν, πέρα από το έργο του γλύπτη, ίχνη εργασιών στον χώρο, υπό την μορφή υλικών σχεδίων και προσχεδίων. Υπάρχουν μορφές διαφορετικών αρχείων από συλλογές και ταξινομήσεις γλυπτών, αντικειμένων-μαρτύρων, σχεδίων-εικόνων και αναφορών που έγιναν από τον ίδιο. Επίσης, ως ένα πολυεπίπεδο ανοικτό πολιτισμικό εργοτάξιο υπάρχουν και οι μηχανουργικές διατάξεις, οι πρώτες ύλες, τα κατεργασμένα και ακατέργαστα υλικά και τα εργαλεία, τα οποία χρησιμοποιούνταν μέχρι πρόσφατα για τη μοναδική αυτή εξέχουσα καλλιτεχνική δραστηριότητα. Σημαντικά είναι και τα ίχνη από τη μορφή της καθημερινής κατοίκησης και βιωμένης εμπειρίας που ανέπτυξε ο καλλιτέχνης επιφέροντας εφήμερες και αναστρέψιμες επιμέρους ελαφρές παρεμβάσεις που έκανε συνεχώς στο χώρο και στο κτίσμα. Ο Γιώργος Λάππας υπήρξε ένας σπουδαίος γλύπτης και ακαδημαϊκός δάσκαλος».

Το βιομηχανικό κτήριο στο Ο.Τ 445Γ - Εργαστήριο Γ. Λάππα

Το βιομηχανικό κτήριο-μονάδα που βρίσκεται στο Ο.Τ 445Γ του Δήμου Νέας Ιωνίας, οικοδομήθηκε μεταξύ 1919-1924 από την εταιρία Ελληνική Εριουργία ΑΕ, η οποία αποτελούσε ένα πλήρες κλωστοϋφαντουργικό συγκρότημα στεγασμένο σε περισσότερα από ένα εργοστάσια που αποτελούσε το «βιομηχανικό συγκρότημα του Περισού» και καταλάμβανε έκταση 200 στρεμμάτων περίπου. Το βιομηχανικό σύνολο διέθετε εργοστάσιο εριουργίας, μεταξουργίας, βαμβακουργίας, ηλεκτροπαραγωγής, αλλά και βοηθητικά τμήματα όπως μηχανουργείο, σιδηρουργείο, εκκοκκιστήριο κ.ά. Ήταν μια ολοκληρωμένη κάθετη βιομηχανία, ένα

δίκτυο αλληλοσυνδεόμενων επιχειρήσεων που αναπτύχθηκαν σε ξεχωριστά βιομηχανικά κτήρια-μονάδες παραγωγής, και οικοδομήθηκαν διαδοχικά σε σύντομο χρονικό διάστημα μεταξύ 1919-1935.

Το εργαστήριο του Γεωργίου Λάππα διατηρείται στη βιομηχανική μονάδα του συγκροτήματος επί του βασικού άξονα της λεωφόρου Ηρακλείου. Πρόκειται για ένα γραμμικό κτήριο, μονώροφο και σχεδόν διώροφο επί της παράλληλης οδού Σαγγαρίου με την αυλή διαμορφωμένη από παλιά στο ύψος του ποταμού Ποδονίφτη. Το κατώτερο επίπεδο του κτηρίου επικοινωνεί ισόπεδα με τον υπαίθριο χώρο της αυλής, σύμφωνα με την τοπογραφία που ίσχυε κατά την ανέγερση του κτηρίου πριν από περίπου 100 χρόνια. Ο χώρος, όπως φαίνεται σε αεροφωτογραφία του 1937, είχε υψομετρική διαφορά από την «αμαξιτή» οδό Ηρακλείου προς το ρέμα του Ποδονίφτη, ο οποίος βρίσκονταν σε άμεση γειτνίαση με το κτήριο. Η εγκάρσια οδός Αμισσού διανοίχτηκε το 1960. Με τη διευθέτηση και επιχωμάτωση του ρέματος τη δεκαετία του '90 διαμορφώθηκε η οδός Σαγγαρίου.

Το κτήριο χωροθετείται σε οικόπεδο επιφάνειας 900 τ.μ. Οι χώροι του διακρίνονται τόσο ως προς το μέγεθος, την ογκομετρία και την κλίμακά τους όσο και ως προς την κατασκευαστική και λειτουργική τους ιδιαιτερότητα σε:

α) Δύο αίθουσες εργαστηρίου γλυπτικής στο ισόγειο και στο υπόγειο. Στη στάθμη του ισογείου, αναπτύσσεται η μεγάλη αίθουσα εργαστηρίου γλυπτικής. Πρόκειται για μια ενιαία αίθουσα, επιφάνειας 413 τ.μ. Στη στάθμη του υπογείου βρίσκεται, επίσης, ένας ενιαίος μικρότερος διαμήκης χώρος, ο οποίος έχει εμβαδόν 236 τ.μ. Σήμερα έχει χρήση αποθήκης, αρχείου υλικών και γλυπτών.

β) Πυργίσκο, ένα διώροφο πυργοειδές κτίσμα, εμβαδού 49,5 τ.μ., βρίσκεται σε επαφή με το κυρίως κτίσμα. Είναι εσωτερικός χώρος κεντρικής εισόδου, κατανομής κινήσεων προς το υπόγειο, την ισόγεια αίθουσα εργαστηρίου και τον όροφο μέσω κλιμακοστασίου. Σε αυτόν τον χώρο στεγάζονται, επίσης, οι κατεξοχήν «λειτουργίες κατοίκησης» του καλλιτέχνη όπου φιλοξενούνται ιδιωτικές και βοηθητικές χρήσεις (χώροι υγιεινής, χώροι παρασκευής, αποδυτήρια κ.ά.). Στο ισόγειο βρίσκονται οι βοηθητικοί υγροί χώροι (παρασκευαστήριο και wc) και η μεταλλική κλίμακα, η οποία οδηγεί προς τον όροφο του πυργίσκου.

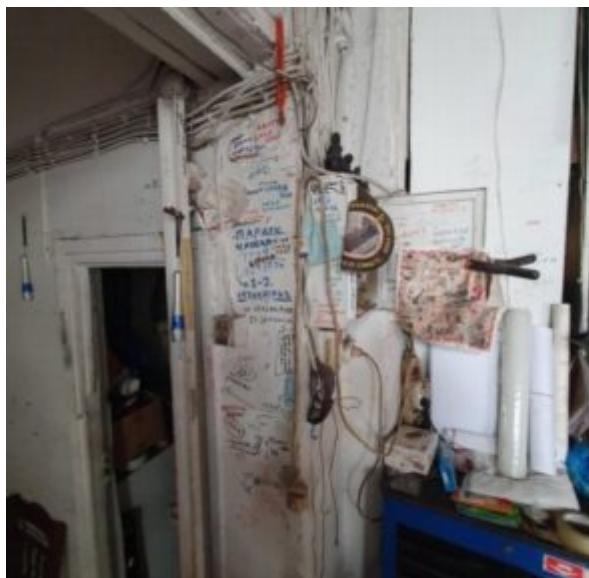
γ) σε κτίσμα επί της οδού Αμισσού, που έχει ομοιότητες με τον πυργίσκο.

Το συγκεκριμένο κτήριο σχετίζεται με τα ιστορικά γεγονότα και τις μνήμες της εποχής, ιδιαίτερα με τη δραστηριότητα του επιχειρηματία Ν. Κυρκίνη που δημιούργησε τον βιομηχανικό κολοσσό, καθώς και με την κατοίκηση των

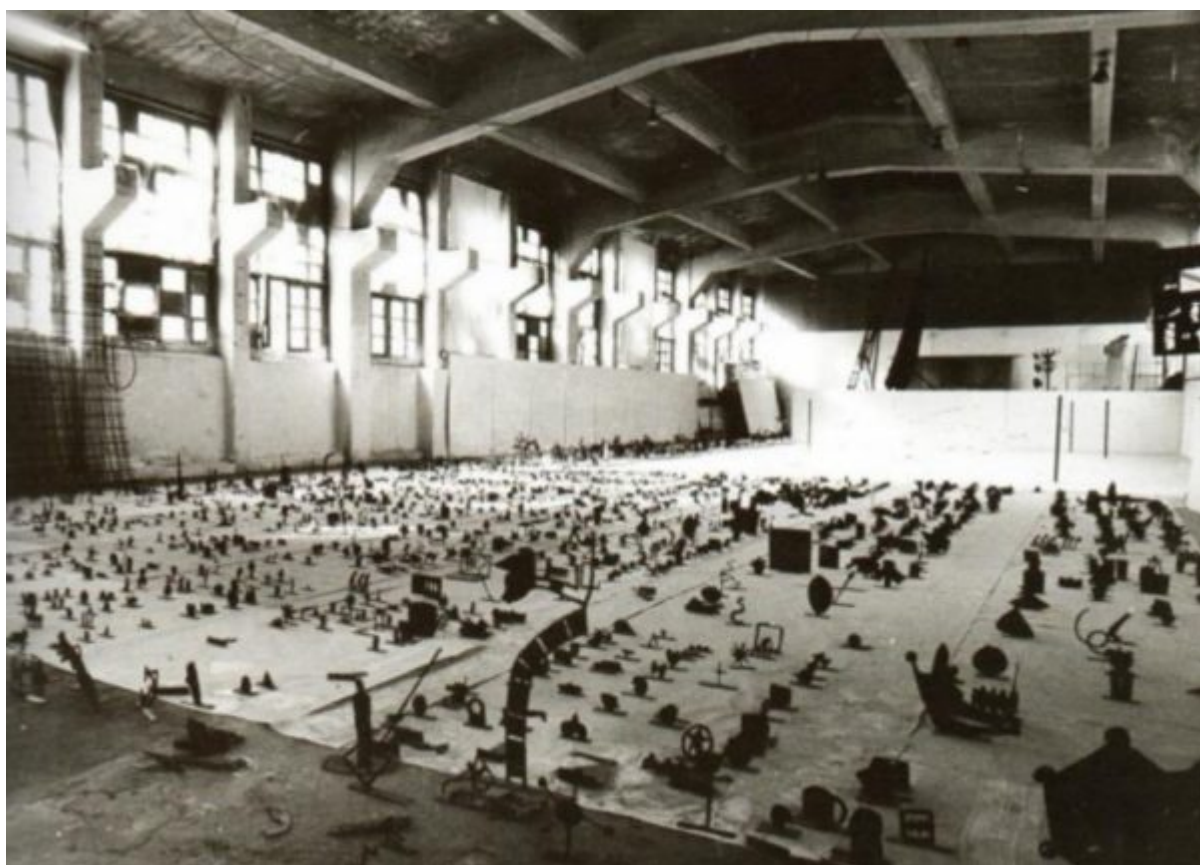
προσφύγων στην περιοχή μετά τη μικρασιατική καταστροφή το 1922. Η νέα εργατική δύναμη συνδέθηκε άρρηκτα με τη λειτουργία και την ανάπτυξη της εταιρίας Ελληνική Εριουργία ΑΕ στον συγκεκριμένο περιαστικό χώρο. Σε πολύ μικρή απόσταση από το συγκεκριμένο κτήριο χωροθετείται το Εργοστάσιο Βαμβακουργίας «Κλωστήρια Αττικής ΑΕ», επίσης, χαρακτηρισμένο ως μνημείο το 2021.

Ο γλύπτης Γιώργος Λάππας

Αρχικά σπούδασε ψυχολογία στις ΗΠΑ (1970-74) και εργάσθηκε εθελοντικά σε πολλά ψυχιατρικά ιδρύματα. Το 1974, με υποτροφία του ιδρύματος Watson πήγε στην Ινδία, όπου μελέτησε τους ινδικούς ναούς. Συνέχισε με σπουδές αρχιτεκτονικής στο Λονδίνο το 1975), σπουδές γλυπτικής στην ΑΣΚΤ, με τους Γιάννη Παππά και Γιώργο Νικολαΐδη (1977-82), καθώς και στην École des Beaux Arts στο Παρίσι, με κρατική γαλλική υποτροφία (1984-85). Η πρώτη του ατομική έκθεση πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το 1981. Το έργο του περιλαμβάνει γλυπτά, κατασκευές και εγκαταστάσεις, συνήθως μεγάλου μεγέθους, που ερευνούν τη σχέση της γλυπτικής με το χώρο και την επικοινωνία με το θεατή. Στις πρώτες του εγκαταστάσεις κυριαρχεί η αναδιαμόρφωση του αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος με την παρουσία τρισδιάστατων κατασκευών από διάφορα υλικά, οι οποίες μπορούν να διατάσσονται με διαφορετικούς τρόπους, δημιουργώντας την αίσθηση της μεταβλητότητας και της κίνησης μέσα στο χώρο. Από τη δεκαετία του 1990 σημειώνεται μια στροφή στη θεματολογία του. Σε αυτή τη φάση πρωταγωνιστούν οι ανθρώπινες φιγούρες και το έντονο κόκκινο χρώμα. Οι φιγούρες είναι συνήθως σε φυσικό μέγεθος, σε σύνολα ή κατά μόνας, συχνά αποσπασματικές ή αποτελούμενες από συναρμολογούμενα τμήματα. Πρόκειται για κατασκευές που θυμίζουν αγάλματα και μηχανικά αντικείμενα με πολλές δυνατότητες μεταμόρφωσης (Αστοί), ανατρέποντας την παραδοσιακή στατικότητα της γλυπτικής. Ταξίδεψε και εργάστηκε σε πολλές χώρες (Ευρώπη, Ασία, Αμερική). Από το 1992 διετέλεσε καθηγητής γλυπτικής στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Είχε πραγματοποιήσει ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Γλασκόβη, Φλωρεντία, Βρυξέλλες, Μόναχο, Νέα Υόρκη, κ.ά.). Συμμετείχε, επίσης, σε πολυάριθμες ομαδικές εκθέσεις, εντός και εκτός Ελλάδας, αλλά και σε διεθνείς Μπιενάλε.

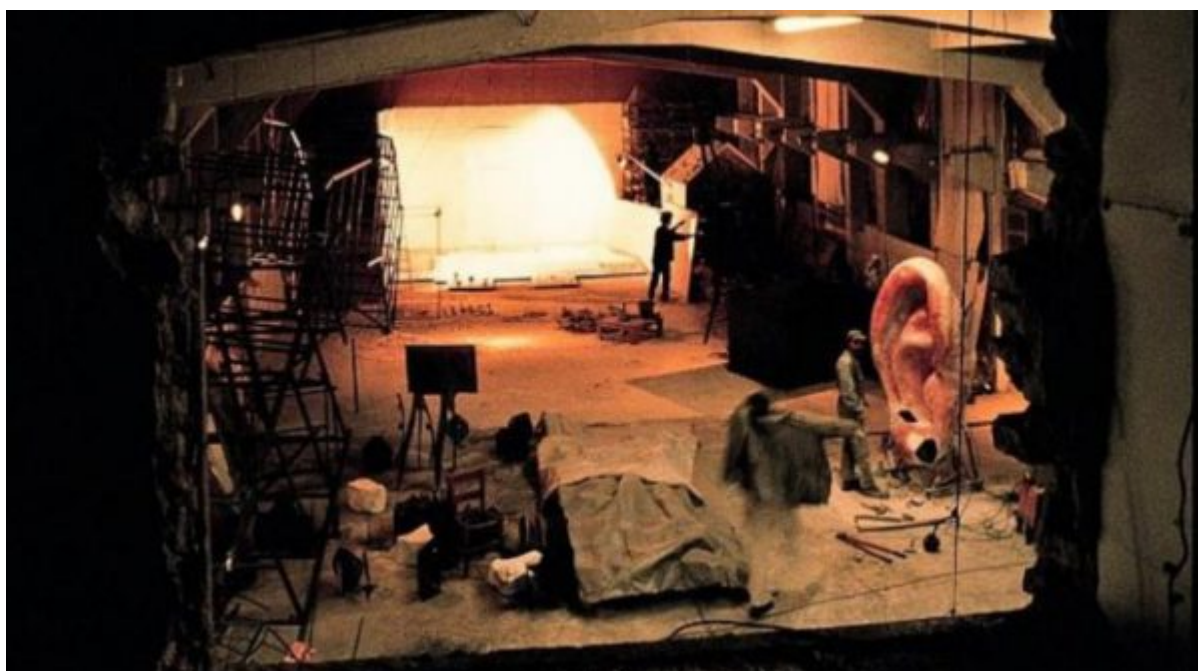
Άποψη των βοηθητικών χώρων του εργαστηρίου

Άποψη του εργαστηρίου του Γιώργου Λάππα

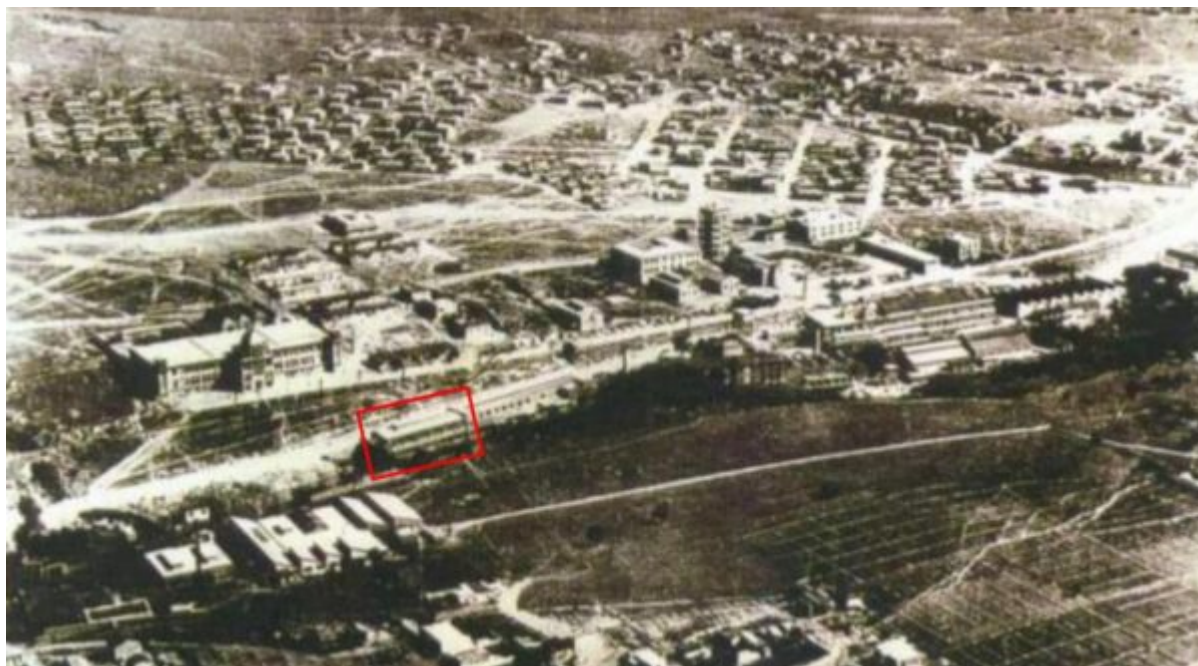
Άποψη από το εσωτερικό του εργαστηρίου του Γ. Λάππα

Ο Γιώργος Λάππας στον χώρο του εργαστηρίου του

Ο Γιώργος Λάππας με έργα του στο εργαστήριο του

Αεροφωτογραφία του 1928 όπου εμφανίζεται η χωροθέτηση και η πίσω όψη του κτηρίου